

Jaar-jaaru Këccooke bu Fàttali Ñeent — Lim Fukk ak Juróom

Esekiyel Nimurowu Juróom-Benn

Jeff Pippenger

2026-08-11

Damay jëfandikoo ci ab xët bu nekk ci Testimonies, buy joxe ay xeetu dëgg ci jëfandikoo ak njàngum Yexeskel, Esayi ak Yowaana ci biir kër Yàlla ga. Yowaana walbatikoo ngir gis baat bu nekk ci ginnaawam ci Revelation saar bu njëkk.

Nekk naa woon ci Xelum ci bésu Boroom bi, te ma dëgg ci sama ginnaaw baat bu réy, mel ni liitu trompét, ne: Man maa di Alfa ak Omega, ki jëkk ak ki mujj; te li nga gis, bind ko ci téere, nga yónnee ko ci juróom-ñaari mbooloooy xarala yi nekk ci Asi: ci Efes, ak ci Simerna, ak ci Pergam, ak ci Tiyyatir, ak ci Sardis, ak ci Filadelfi, ak ci Lawodise. Noonu ma walbatiku ngir gis baat bi doon wax ak man. Bi ma walbatikoo, gis naa juróom-ñaari lamp yu wurus. Peeñu Yowaana 1:10–12.

Jóge ci dunu Patmos ba, ba noppi ca kër gu kawé jiitu bi, fa Yowaana gis feeñug Kirist bi nga xam ne Sœur White xamal na nu ko, mooy benn feeñ gi Danyeel gisoon ci sarax 10 ci téereem.

“Ca jamono yooyu, man maa, Daniel, daa naa lu yàgg bu mat ñetti ayubés. Duma lekk mburu mu neex, yàpp walla biiñ duggul sama gémmiñ, te it duma diw sama bopp benn yoon.... Noonu ma yéeg sama bët yi, xool, te gis ne nit ku nekk sol na yéré yu linen, te wurus wu baax wu Ēfàs takk na ko ca ndiggam. Yaramam it mel ni beril, kanamam mel ni melow xefar, bëtam yi mel ni lamp yu safara, loxoom ak tánkam yi mel ni xànjari wuñu rafetal, te baatam mel ni baatu mbooloo mu bare’ (Daniel 10:2–6).

«Melokaan bii jëm ci ni Yowaana fekk ko bi Kirist feeñee ci moom ci Dun Patmos. Du kenn ku gëna màgg ndaxte Doomu Yàlla moo feeñu woon Daniel. Sunu Boroom ànd ak beneen ndawul asamaan ngir jàngal Daniel li war a xew ca fan yu mujj ya.» Sanctified Life, 49.

Juróom ñaari aaya yi di wone ni naka la Yeesu Kirist feeñal bi ubbikoo, lu jiitu jeexital àtteb nit ñi. Yàlla mooy jox Yeesu feeñal boobu, Yeesu jox ko Jàbril, Jàbril jox ko Yowaana ak ndigal ngir Yowaana yónnee xibaar bi ci juróom-ñaari mbooloo yi. Esayi itam jot na ndigal boobu ngir def noonu ci saar bu juróom-benni bi, te Esekiel jot na itam benn sas ci saar yi ñaar ak ñett. Yowaana ab kaso la ba mu di jot ndigalam, Esekiel ak Dañeel ay jaam lañu ci Bàbbiloon, te Esayi mi ngi dund ci jamonoy buur bu bon Ahaas bu Yuda.

«Am na ay ruedas yu nekk ci biir yu nekk ci biir, ci njël gu tar a lëjje te bu njëkk a gis Yexqeel dafa ko mel ni lépp a ngi ci njaxlaf. Waaye bi ñu doon yëngu, dañuy yëngu ak jub gu rafet te ak dëggoo gu mat sëkk. Bindu asamaan yi dañoo doon doxal ruedas yooyu, te, ca kaw lépp, ci kaw gàngune safir gu tedd gi, Aji Fàww ba nekkoon; te wër-ndombo gàngune ga mooyoon xoncob asamaan bi wër ko, te muy màndarga yiw ak mbëggeel. Naka la ndamlu xew-xew boobu tiisloo ak ndam gu tar dëj ko ba Yexqeel daanu ci kanamam, ba keroog baat bu ko wax

mu jóg te dégg kàddug Boroom bi. Gannaaw loolu ñu jox ko ndigalug waare ngir Israayil.» Testimonies, 751.

Te itam xool baatu Boroom bi, mu naan: Kan laa yebal, te kan mooy dem ngir nun? Noonu ma ne: Maa ngi fii; yebal ma. Esayi 6:8.

“Dégg bii jox nañu ko Yéexceel ba mu nekk ci jamono ju xelam fees ak xalaat yu lëndëm te di xamal lu bon lu jëm ci kanam. Gis na réewu ay baayam ne dafa nekk yàqu te wéet...”

“Ni mel noonu itam, ba Yàlla doon ubbi ci Yowaana mi mu bëgg taarixu mbooloom gëmkat yi ngir jamono yi ñëw, Mu jox ko ndigal gu wóor ci mbëggeel ak sàmmug Musalkat bi ngir ay nitam, dafa ko feeñal ‘Kenn ku mel ni Doomu nit ki,’ muy dox ci biir làmp yi, yi doon misaal gi juróom-ñaari mbooloo yi. ...”

“Jàngoro yii ñu ngi nu jariñ. War na nu samp sunu ngëm ci Yàlla, ndaxte am na waxtu wu nekk ci sunu kanam léegi, bu di nattu xol yi ak seen ngëm. ...”

“Nu ngi tax ci bunt bu jëkk bu xew-xew yu mag te ñu am solo. Yonent bi dafa bëgg a mat gaaw. Boroom bi mungi ci bunt bi. Lu yàggul, ab jamono buy fees ak njàqare ak mbir mu metti ci ñëpp ñi dund dina ubbeeku sunu kanam. Xuloo yi weesu woon dinañu dellusi; xuloo yu bees dinañu sosiku. Xew-xew yi ñuy a jëfandikoo ci sunu àddina, ba tey sax kenn mosu leen a xalaat. Seytaane dafay liggéey jaarale ko ci nit ñi. Ñi ngay góor-góorlu ngir soppi Sàrtu Réew mi te am yoon wu di jébbale sàmmu dibeer, xamuwuñu bu baax lan mooy mujje. Ab jafe-jafe bu réy mu ngi ci sunu kaw rekk.”

“Waaye surga yi Yàlla waruñoo wéeru seen bopp ci jafe-jafe ju mag jii. Ci peeñ yi ñu joxoon Esayi, Ezeqiel ak Yowaana, gis nanu ni asamaanëe di lëkkaloo bu baax ak xew-xew yi doon am ci kaw suuf, ak ni Yàlla di fexe lool ngir ñi koy takku. Àddina amul lu dul kilifa. Njàngatug xew-xew yi di ñëw nekk na ci loxo Boroom bi. Buurug asamaan bi yor na ci saytu boppam yoonu réew yi, noonu itam mbir yi jëm ci mbooloom ngëmam. ...”

«Ci peeñu Ezeqiel, Yàlla amoon na loxoom ci suuf laaf yi cherubim yi. Loolu ngir jàngal ay jaamam ne dooley Yàlla mooy jox ñoom njàlam. Dina liggéey ak ñoom su fekke ne dañuy bàyyi tooñ te set wecc ci xol ak ci dund.»

“Leer gu xonq bi ci diggante mbindeef yi te nekk yaram yu dund yi, te ne ci gaaw-gu mel ni melax, dafay tegtal gaaw-gaaw gi liggéey bii di dem ci mujj ba noppi.”

“Bokk yi, léegi du waxtu jooy ak yaakaaru ñàkk, du itam waxtu jébbalu ci sikki-sàkka ak bañ ngëm. Kirist du léegi Musalkat buy nekk ci bàmmeele bees bi Yusëf moom, buy tēj ak doj wu réy te ñu màndargaal ko ak ràññeek Rom; nun am nanu Musalkat bu dekki. Moom mooy Buur bi, Boroom mbooloom asamaan yi; toog na diggante kerub yi; te ci biir xuloo ak riirum xeeti réew yi, dafay sax di wottu ay nitam. Ki nguur gi ci asamaan yi mooy sunu Musalkat. Moom day natt wut gu nekk. Moom day xool safara furnaas bi war a seet xol bu nekk. Bu tataay buur yi daanuwee, bu xale yi merug Yàlla jamono jëfandikoo dal xol yi ay noonam, nitam dinañu nekk ci kaaraangeem ci ay loxoom.” Testimonies, volume 5, 752–754.

Ñeenti seede yu nekk ci Biibël di seede ne, yéglebug Njàngatug Yeesu Kirist bi, ñu jox ko nit ñi nga xam ne seeni jaar-jaari yonent yi ci bérabu sell bi moo leen melal. Su nu duggée ci bérabu sell bu asamaan bi, fa la ñu di jox yégleb bi ñu nu santoon nu yégle. “Safara ju mel ni furnaas” ji di nattu “bëpp bakkan,” mooy furnaas bi ci Malaki ñett.

Waaye kan moo man a muñ bés bu ñëwam? te kan moo taxaw bu feeñee? ndaxte moom mel na ni safara buy setal wurus, te ni savon bu fuller yi di soxal. Dina toog ni ki di setal te di laabal xaaalis; dina setal doomi Lewi yi, te sobal leen ni wurus ak xaaalis, ngir ñu jébbal Boroom bi sarax bu àtteg njub. Noonu saraxu Yuda ak Yerusaleem dina neex Boroom bi, ni ci fan yu yàgg ya, ak ni ci at yu jëkk ya. Malaki 3:2–4.

Fàttalikat bi xam ne xaaalis bu weex bi nekk na ci safara ba mat na jamono ju baax, bu xaaalis booba set wecc ba tax mu man a wone kanamu fattalikat bi. Dëgg gu jëm ci ni ñu daan setalee xaaalis bu weex ca jamono yu yàgg ya, méngoo na ak jëfandikookat buy sabab “marah” bi Daniyeel gisoon ci sarax sedd bi fukk. Ci fan yii mujj yi, Boroom bi di jiite ay doomam dugg ca kër Yàlla ga ngir seet, sellal te setal ñi war a boka ci màndarga gi war a doon ci téeméeri ñent-fukk ak ñeent junni. Ci jamono jii, “Moom dina liggéey ak” nun, “su fekke ne” nun “danu bàyyi bàkkaar te nekk laab ci xol ak ci dund.” Am na ñenn, ni ci Daniyeel fukk, ñuy daw ba sori mboolem xew-xew boobu; waaye ñi, ñu melni Daniyeel ci misaal, ñoom dañuy gis peeñ bu réy bi mel ni seetu-xoolu bi ci ndigalug Yeesu Kirist, te, ni Esayi misaale ko, ñu dina laal seen tuñ ak doj wu tanga jème ci altar bi, te ñu dinañu sellal ak waajal ngir jox ab yégle ci njëkk dajale gu delloo yoonu dëgg, te gannaaw gi ci àddina si.

Bataaxal bi ñu ngi koy joxe ñi boka ci gëmu yu takku yi ci bérabu sell ba. Léwítik ñaar-fukk ak ñett, buñu ko boole ak jamonoy Pantakot, ñu ngi ko tëral ngir mu wone Arka kóllère gi nekk ci Bérab bu Gëna Sell bi. Ci ngëm, teginu bataaxi kapitaal bi dafay wone ñetti waymark yu nekk ci jaar-jaaru taarixu sell bi, fa la nattu furnaas bi mat. Ndigal gu xóot te jóge ci Yàlla—teginu yonentey kapitaal ñaar-fukk ak ñett dafay may taalibeb yonent bi mu fekk Esekiyel ci saar bi jëkk ci kapitaal bi jëkk.

Léegi nag, ci atum ñett-fukk ak benn bi, ci weeru ñeenteel bi, ci bésu juróomeel bu weer wa, bi ma nekkee ci biir jaam ñi ca wetu dexu Kebar, asamaan yi ubiku, te gis naa peeñu Yàlla yi. Ci bésu juróomeel bu weer wa, mooy atum juróomeel bi ca jaamug buur Yeoyakin. Ezekiel 1:1, 2.

Ni saraxalekat ci jamono bi ñuy rëyke seel bi ci kaw ñaari téeméer ak ñeent fukk junni ak ñeent (144,000), Esekiel mungi ci atum fanweer fukk ak ñatt ci juróom-ñaareel wër-gu magal yi, juróom at laata ñetteelu ñaareel téereb Yerusaleem yi Nebukadnesar defoon ci atum 587 bala Krist. Atum fanweer fukk ak ñatt bi ci kàddu gi mooy fanweer fukk ak ñatt at ginnaaw gëstu-guddi gu gën a màgg ci jaar-jaari Kóllère Gu Yàgg, te mu ngi ci juróomeelu bés bu juróomeelu at ba, noonu muy teg limu juróom ci seedu Esekiel. Ci ñaari aaya yu njëkk yi, danuy gis fanweer fukk ak ñatt joxees benn yoon, te limu juróom waxees na ko ñetti yoon. Ci tabaxug Léwítik ñeent-fukk ak ñatt (23) bu méngoo ak jamonoy Pentekot, ñaareelu nattu bi limu fanweer fukk ak ñatt di firndeel dafa yegg ba ca bëccëg trompet yi, juróom bés ba ca yéegug Kirist, gannaaw loolu juróom bés ba ca bésu njotaan, gannaaw loolu juróom bés ba ca màndargaal bi tegtal ci ñaari taw yi, muy taw bu njëkk bi (Pentekot) ak taw bu mujj bi (Tabernakel yi). Tabax gi di wone fanweer fukk ak ñatt, topp ci ko

ñetti jéego yu juróom. Esekiel mungi ci kër Yàlla gi, te tabaxug Léwitik ñeent-fukk ak ñatt mooy Aars bi.

Jaar-jaar bi seede ne, Esékiel ci bérab boobu dafa nekk juróom-aat lu jiitu ab wërante gu mel ni misaal, te ngàllaam mooy wone yoonu dibér bu gaaw a ñëw, ni ko tasug Yerusalem di ko tektal. Limu “juróom” mooy benn ci ñi gën a am solo ci taxawaayu Léwitik ñaar-fukk ak ñett, ni noonu itam limu “fanweer”.

Ñu wone na ci yenn mbind yi ne, bu ñu tege ñeent-fukk ak ñaar aaya yu jëkk yi ci benn tànk ak ñeent-fukk ak ñaar aaya yu mujj yi, te gannaaw loolu ñu boole ñaari rëddoo yu ñeent-fukk ak ñaar aaya yooyu ak jamonoy Pentekot, kon loolu day leeral bu baax ne jumtukaayu nattu gu ñetti jéego gi, moom mi di safara forno bi Malachi, feeñ na bu leer. Ñetti jéego yooyu am nañu alfa ak omega ci jéego bu jëkk ak bu ñetteel bi, te loolu dafayaju ci sériñe wu ñenti waymark yu di tegtal benn jéego.

Bésu Jéggi, gannaaw loolu màggalu mburu mu amul lawiir, gannaaw loolu saraxu njàngum gerte bu njëkk, te gannaaw ga “juróom” fan ba ci mujju màggalu mburu mu amul lawiir. Ñetti màndarga yooyu la nattu bu njëkk boobu di samp, te Yeesu dafa sax di wone mujj gi jaarale ko ci njàlbéen ga, te nattu bu ñetteel bi itam dafa sampoo ci ñetti màndarga. Màggalu liit yi, ba noppi yéegug Kirist gannaaw loolu ak bésu jéggalu bàkkaar, te gannaaw ga juróom fan ñëwug Pentekot ak Tabernacles ñoom ñaar. Pentekot mooy màndargay tawub njëlbeen, te Tabernacles mooy màndargay tawub mujj. Ci misaal bu Leviticus ñaar-fukk ak ñett, Pentekot ak Tabernacles dañuy àndandoo.

Yéen nag, yéen doom Siyon, bégleel te bég ci Boroom bi seen Yàlla; ndaxte moo leen jox taw bu njëkk bi ci yamale, te dina wacceel leen taw bi, taw bu njëkk bi ak taw bu mujj bi, ci weeru njëkk bi. Joel 2:23.

Jëfandikoo ak sellaat gu mujj gi tàmbalee na ci 31 Desambar 2023. Nattal bu njëkk bi mooy nattal bu cosaan bi te xeetooke na ko ci yëngu-yëngu bu “sàcc yi ci sa xeet” te moo tas mbootaay mi ñu daan jëfandikoo ba noppi ci nattu naqar bi ci 18 Sulet 2020.

“Ci jaar-jaar ak yoon, Kàddug Yàlla dafa melal xeex bu gudda yàgg bi nekk diggante dëgg ak juum. Xee x boobu sax mi ngi wéy di dox. Yëf yi xewoon dinañu dellu xewaat. Werante yu mag ya dinañu dekki, te xalaat yu bees dinañu sax di feeñ ba fàww. Waaye xeetu Yàlla, ñi ci seen ngëm ak ci seen matale waxi yoon ci jaarale ci yégleb ndaw li jëkk, ñaareel bi, ak ñetteel bi, xam nañu fu ñu taxaw. Am nañu jëfandikoo bu ëpp solo wurus wu rafet. War nañu taxaw bu dëgër mel ni doj, di téye njàlbéenug seen kóolute bu njëkk ba ci mujj.” Manuscript Releases, volume 1, 47.

Ci Levitique ñaar-fukk ak ñett, nattu bu jëkk bi dafa teewlu ci benn booloo gu yonent buy am ñetti xët, te juróom-ñetti fan gannaaw loolu mu àgg ci mujju mburu mu amul lawiir. Bésu Pàkk dafa doon bés bu njëkk, màggalu mburu mu amul lawiir dafa doon ñaareel bés, te saraxu njëkk-a-góob yi dafa doon ñetteel bés. Juróom-ñetti fan gannaaw loolu, màggalu mburu mu amul lawiir jeex na. Tëralin gu yonent gi ci nattu bu jëkk bi ci ñetti nattu yi itam dees na ko gis ci ñetteel te mujjeel nattu bi. Ci boobu ñetteel waymark, mi am ñetti waymark te genn topp ci gannaaw, màggalu liit yi

mooy bés bu njëkk, te yéegug Kirist ci asamaan mooy juróom-ñetti fan gannaaw, ba noppi bésu njot ba nga topp juróom-ñetti fan gannaaw, te ba noppi juróom-ñetti fan gannaaw Pentekot ak màggalu Tabernacle ñoom ñaar di màndargaal yoonu alxames gu gaaw a ñëw, mi téereb Ezekiel di ko wone ni mooy alagug Yerusalem.

Diggante njexitalu mburu mu amulwulul ak bésu trompet yi, amna fukki fanweer yu du ñett, yu dul rekk a doon misaalu ab saraxalekat, waaye itam nattu ñaareel bi ci ñetti nattu yi ñu teye ci melokaanu Yàlla bi.

Sòobu Kirist bi dafay wone ñetti tegtal yi di Bésu Jéggi-ba, Mburu mu amul lawiir ak Njëkk meññent, ndaxte ñetti tegtal yooyu dañuy taxaw ci dee, suul ak dekkiwaatug Kirist. Ñetti jéego yooyu, ñu toppale ko ak juróom-ñent fan ba ci ñeenteelu jéego bi, mi ñu tegtale ak jeexitalu màggalu mburu mu amul lawiir. Sòobu bi dafay wone ñetti jéego yi ci benn waxtu wu gàtt, ba Yaxya sóobee Masiiram. Màggali nooru bitim-réy yi dafa tas ñetti jéego yooyu ak benn fan ku nekk, te màggali ngone yi dafa tas ñetti jéego yooyu ak juróom fan.

Bu nu jëfandikoo nanu nattu njàngatug béj-gannaari yi, ni booloo bu ñetti màndargay yoon te benn màndargay topp ci juróom-ñetti fan yu gannaaw; te noonu it di jëfandikoo béj-sowwu yi ni ñetti màndargay yoon yu benn màndargay topp ci juróom-ñetti fan yu gannaaw, ab taxawaayu wax-u Yonent bi daldi sampu, moo di ab màndargay yoon alfa bu ñett, toppu ci juróom-ñetti fan, te gannaaw loolu ci ñett-fukk fan, ak ñetteelu nattu béj-sowwu yi ni ab màndargay yoon bu ñett toppu ci juróom-ñetti fan—taxawaay bi day won ne nattu bu njëkk bi dafay muur juróom-ñetti fan yépp, te loolu toppu ci ñaareelu nattu bu ñett-fukk fan, yu jot ba ca ñetteelu màndargay yoon bu juróom-ñetti fan ba. Juróom-ñett dolliku ci ñett-fukk, dolliku ci juróom-ñett, moo di ñeent-fukk ($5 + 30 + 5 = 40$).

Soo Krist ci ndox mi dafa toppu ci saa si ak ñeent-fukk fan yu jeexee ci ñetti nattu. Lu ëpp mën nañu koo gis ci doxalinug Lawi 23 boole ak jamonoy Pentekot, waaye ci beneen wàll, saar wi dafay teewal Gaalu Kóllëreg gi nekk ci Bérah bi Gën a Sell bi.

Bëgg-u mbëj ak bëjjeek yi ci Levitik ñaar-fukk ak ñett dañu leen teg ci diggante ñaari Sabat. Ñaari Sabat yooyu dañuy tegtal ñaari kerub yu muyir, te màndarga yi ci yoon waam gu pentekot bi méngook Levitik ñaar-fukk ak ñett dañuy tegtal Kamba ga ak ñaari kerub yu muyir. Ci saraxalekat bi njëkk, yóbbu nañu Ezekiyel ca kër Yàlla ga, te ba ñu ko fay yóbbee, mu nekk juróomi fan laata nattu ga, mi waral alag Yerusalem, di misaal bu yemale ak yoonu Dibeer bu agsi ci gaaw. Yoonu Dibeer bi Pentekot ak Tabernak yi dañoo ko tegtal ci Levitik ñaar-fukk ak ñett. Ezekiyel nekk na ci atom ñett-fukk, te ñett-fukk mooy diirub ñaareelu ci ñetti nattu yi dajale seen bopp ci safara furnaas bu Malasi ñett. Ñaareelu nattu bi dafa ñu ko tegtal ak ñett-fukk fan, ni Ezekiyel itam nekk ci atom ñett-fukk ci juróom-ñari fukk ak juróom-ñareelu jukkoo Jubile bi tàmbalee ci Màggalug Bésu Mucc gu mag ga ci Yosiya, ni taariixkat yi koy woowe. Ezekiyel nekk na juróomi at laata nattu ga gaay, mi lasted fukk ak juróom-ñaru weer, te mu ngi ci kër Yàlla ga, mooy diggante ñetti nattu yu mujj yi sellal te setal desit bi. Piyeer nekkoon na ca Sesare-Filippi (Panium), moom itam ci diggante ñetti nattu, ni Panium (Sesare-Filippi), tundu Soppiku Mbind mi ak bant baa di ko tegtal.

Ci at 592 baat ci kanam Almasi bi, Yàlla def na Esekiel mu nekk ku “gumb”, te du wax ludul bu Yàlla ubbee ay gémminam. Loolu sax ba ca réerug Yerusalem ga ca 585/6 baat ci kanam Almasi bi. Yàlla dafa ko taxoon mu wax bi wërsëgu réer gi tàmbalee, ca bés ba “li neex” ay “bëtam” deewee, waaye mayu ko woon mu wax ak moom sa bopp ba kera Yerusalem, “li neex” ay “bëti” Israayil, daanu. Réerug Yerusalem mooy melokaanu yoonu Dibéeri bu ëppoon a ñëw; te foofa la baayu Yaxya Miyëwëkatu, saraxalekat bu juróom-ñetteelu séddoo bi, miñu def gumb bi muy liggéey ci kër Yàlla gi, fa la woon itam Esekiel (ci peeñu) biñu ko defee gumb lu tollu ci juróom-ñient weer. Ca juróomeelu bés ba gannaaw juddug Yaxya, bi ñuy xarafal Yaxya, lañu ko mayee mu wax. Ñaari yonent yuñu def gumb fekk leen ci bérabu sell ba. Ñetteelu yonent biñu def gumb bi muy gis Almasi ci bérabu sell ba mooy Daniel. Ci saar fukki, Daniel am na ci bérabu sell ba, te ni ñuy laal ko ñaareelu yoon ci ñetti yoon, ñu def ko gumb. Ca digg ba lañu def Daniel gumb.

Ba mu waxee ma wax yooyu, maa ngi jublu sama kanam ci suuf, ba nekk luul. Te xoolal, kenn ku mel ni niroo doomu nit yi laal sama tuñ. Noonu ma ubbi sama gémmin, wax ak ki taxawoon ci sama kanam ne: Yaw sama sang, ndax peeñ mi, metit yi dikk nañu ci man, te deseetu ma doole. Daniel 10:15, 16.

Wax jiitegi

Mbindum “wax” bi feeñ bu leer ci jamono bi yoonu dibeer buy ñëw léegi, bi Etazini waxe ni ab nàga; mbaam-u Balaam wax; te gis-gisu Habakkuk wax te du fenn. Ñetti yonent yu luuñu, ñi ñu luuñal bi ñuy nekk ci kër Yàlla ga, dañuy wax ci jamono njàqare Yerusalem. Ak Sakarya itam, mu wax ngir wone ne turu bees bu ñu jox doomam dëgg la, te loolu dafay melal Filadelfiyaankat yi ñu di jox turu bees.

Ki daan ndey, dinaa ko def teeru ci kër Yàlla sama Yàlla, te du génmati fa ba fàww; te dinaa bind ci moom turu sama Yàlla, ak turu dëkk sama Yàlla, mooy Yerusalem bees bi, biy wàcc jóge asamaan ca sama Yàlla; te dinaa bind ci moom sama tur wu bees. Peeñu Yóhàn 3:12.

Sakariya jot na ko bind ci turu njabootu bu bees biñ jox Yàlla Yaxya.

Ba mu xew ba ñëw ngir xarafal doom ji; te ñu bëgg a tudde ko Sakariya, ci turu baayam. Waaye yaayam tontu ne: “Déedéet; dees na ko tudde Yowaana.” Ñu ne ko: “Amul kenn ci sa boka-yi mu am tur wii.” Noonu ñu def ay màndarga baayam, ngir xam naka la bëgg ñu tuddee ko. Mu laaj ab pastéef bu ñuy bindee, bind ne: “Turam mooy Yowaana.” Ñépp waaru lool. Ci saa si rekk gémminam ubiku, làkkam yiwi, mu wax, di sant Yàlla. Luug 1:59–64.

Turub Yowaam méngoo beneek kër gu Filadelfi, te turub Sakariya itam ak Laodise, ni ko Sakariya di tey ngëm saafara ñaareelu malaaka bi. Yépp yonent yi dañuy wax ci fan yu mujj yi, te fan yu mujj yi mooy taarixu ñaareelu malaaka bi. Kon malaaka mi indi woon saafara bi war na ne mooy ñaareelu malaaka bi. Sakariya bañoon na xam ne Boroom bi dina romb kër gu Laodise gu Église Adventiste du Septième Jour. Am na yeneen lu ëpp lu ñu wara wax ci dellusi baat bi ci yonent yii, waaye dinanu wéy di jëm ci am xam-xam bu gën a leer ci sàrtu yonent bu Yosiya.

Rota bu Yosiya

Nun nanu waxi mboolem Jubile bu fukk ak juróom-ñaareel bi tambalee ci Bésu Jéggi Yosiya ca atum 622 laata Kirist, waaye sëtub Yosiya mi ngi tambali lu jiitu atum 622 laata Kirist. Buntug Israyil ba jëbbal Sawul ngir mu toog ci nguur gi muy buur bu njëkk bu Israyil, mooy tegtal ñeent-fukk at yu buur Sawul di nguuru, teg ci ginnaawam ñeent-fukk at yu buur Daawuda di nguuru, teg ci ginnaawam ñeent-fukk at yu Suleymaan di nguuru. Bañ Yàlla boobu yonent Samuel sonnalee lool, amoon na ci atum 1097 laata Kirist, te mooy tàmali rëdd wu yonent wu bunt, wi jeexee ca bant ba, ba Yawut ya waxe ne, amunu buur kudul Sezar.

Waaye ñu yuuxu ne: “Dindi ko, dindi ko, daaj ko ci bant bi.” Pilaat ne leen: “Ndax dama wara daaj seen Buur ci bant bi?” Saraxalekat yu mag ya tontu ne: “Amunu buur ku dul Seesar.” Yowaana 19:15.

Ci atum 1097, ñetti buur dinañu nguur ñaar-fukk ak ñent weeri at ku nekk ba ci deemu Sulaymaan ci 977 BC, ba nguur ga gannaaw gi xaroo ci bëj-gannaaw ak bëj-saalum.

Te gannaaw loolu ñu bëgg buur; te Yàlla jox leen Sàwul doomu Kis, nit ku bakk ci giiru Benjamin, diirub ñeent-fukk at. Jëf ya 13:21.

Daawuda amoon naett at juróom benni fukki at la woon ba mu tàmalee nguuru, te nguuram di ñeent-fukki at. Ca Hebron mu nguuru woon ci kaw Yuda juróom-ñaari at ak juróom benni weer; te ca Yerusalem mu nguuru fanweeri at ak ñetti at ci kaw Israyil mépp ak Yuda. 2 Samuel 2:4, 5.

Nguurug Suleymaan tàmalee na ci atum 1017 ba ca ñewutam Yeesu; saxu kër Yàlla ga ñu tabax ci kawam, ñu teg ko ci atum ñenteelu nguuru Suleymaan (1013 ba ca ñewutam Yeesu). Tabax gi jëfandikoo juróom-ñaari at (1 Buur 6:37–38), te Kër Yàlla ga mat na ci weeru juróom-ñetteelu atum fukki ak bennelu nguuru Suleymaan. Njëbbale gu yëngu te sàkku gi amoon na ci weeru juróom-ñaareel bi (weeru Etanim), bi ñuy màggal Bésu Ndëkkandoo yi (1 Buur 8; 2 Taarix 5–7), ci atum 1006 ba ca ñewutam Yeesu. Buur yi, Kër Yàlla ga ak xeetu réew mi, kenn ku nekk ci ñoom dafa am ci taarixam ab diir bu ñenti téeméer ak juróom-fukk at, buy wone bu baax jamono ju yonent buy màndargaal ci diggante buur yi, mbaa Kër Yàlla ga, mbaa réew mi.

Dañeel jàpp nañu ko jaam ci atum 607 lu jiitu Kirist, doonte li ëpp ci ñi di sàkku waxtu yi ci Biibël jàpp nañu 605 lu jiitu Kirist. Wàllu jaar-jaaru bindu yi war na méngoo ak seede bu waxu yonent bi, te misaalu xew-xew yi ñu bind ci jaar-jaaru jamono, bi tàmalee ak bëgg-bu am buur ci 1097 lu jiitu Kirist, dafay laaj ci ay seede yu yonent yu bari ne 607 lu jiitu Kirist mooy jëfandikoo gu jub, waaye du 605 lu jiitu Kirist. Atum 607 lu jiitu Kirist mooy màndarga mujjug ñeent téeméeri ak juróom-ñeent-fukk at ci sàrtu buur yi, waaye itam mooy tàmali benn ci ñetti wone yu mag yi teeru juróom-ñaari-fukk at yi di am ci suuf-sàrt bi. Atum 607 lu jiitu Kirist mooy màndarga mujjug juróom-ñaari-fukk at yi tambalee ak jàppug Manase jaam ci 677 lu jiitu Kirist. Njëkk woneb màndarga ñeent téeméeri ak juróom-ñeent-fukk at yi (mi am ñetti seede ci sàrt bi), mujj na fa benn ci ñetti seede yi ci juróom-ñaari-fukk at jeexee, te beneen seede ci juróom-ñaari-fukk at tàmali; tabaxu lim mi seedeel na 607 lu jiitu Kirist, ndaxte am na xalaat ne Dañeel jàpp nañu ko jaam ci 605 lu jiitu Kirist.

Ci biir bi am solooy 490 at yi bodd ak buur ya dale ci 1097 JK ba 607 JK, am na itam 490 at yu jëm ci tabaxu kër Yàlla bu Suleymaan dénkali ba ci dénkali kër Yàlla bu gannaaw njaamte gi, bi Sorobabel defee ko ci 516 JK. 490 at yooyu dañuy sosoo ci 420 at yu jëm ci dénkali Suleymaan ci atam bu fukk ak benn, yodd ci 70 at yi kër Yàlla gi nekk woon ca màndiɗug njaamte ga, ba tolloo 490 at. Ñetteelu ndigali Artaserse ñew na 59 at gannaaw loolu, ci 457 JK, te mooy màndarga tàmali 490 at yu “dogale woon” (góor-góorlu, Daniel 9:24) ngir xeetu Yàlla, yu jeex ci atum 34 bi ñu sànnée Esetefaan ay doj. Amoon na, te am na sax, yeneen seede yu xóot ci waxtu-ak-jamono yu yonent yi ci bind bi tàmallee ak bàkkaar dāq Yàlla ak Xelu Yonent bi ci 1097 JK, te mu jeex ba kerseen Esetefaan gis Kirist taxaw ci ndeyjooru Yàlla. Ci seede bii lanu gis wér-gu-yonent wu Yosiya.

Maa ngi wax ne “ngàññgóor gu njëkk,” ndaxte njàlbéenu rëdd mi dafay won fan la Israyel bañ Yàlla ngir muy Buur, ci seen bëgg a am buur bu àddina, te loolu moo màndargaal taxawaayu njàlbéenu nguurug nit ci Israyel. Maa ngi bind itam loolu ngir wërëŋu Yosiya, mi tekki “taxawaayu Yàlla,” ndaxte mooy màndarga bu taxawaay bi ak itam ngàññgóor gu njëkk gu askanu Yàlla.

Bi Suleymaan deewee ba noppi, te fukki xeet yi ak ñaar séddoo bëj-gànnar ak bëj-saalum, tabaxal Yeroboam ci téral yoonu jaamu-yàlla bu fen bi, yonent bi dégluul woon, yedd ko; te yedd gu mu ko yedde woon ga ëmb woon yëgle bu jëm ci buur bu ñuy tudde Yosiya. Ca ngëmadi séq bu njëkk ba Yeroboam ak fukki xeet yi ci bëj-gànnar defee, dañoo waxoon yëgle Yosiya ak yeesal ngëmam, mi màndargaaloo ak Màggal Bésub Jéggi ba mag ba ci 622 lu jiitu Kirist. Yeesal googu juddoo ci gisat mbind yi Muuse ak waxug àtte bi ñu yëgle woon gaayi Yàlla ngir séq gu sax gu ñuy def. Ba ñu jàngee ay wax ya ca mbind yi Muuse ci kanam buur Yosiya, loolu jur na yeesal ngëm gu gën a mag ci mboolem jaar-jaari Kóllère gu Yàgg ga. Yëgle gi ci doom bu ñuy juddu, ñuy tudde ko Yosiya, ëmb na itam mbugal gu yonent bi dégluul woon daan bàyyi ci kaw Yeroboam ngir ngëmadi séq bu njëkk ba.

Mbóolu Musaa, ni Danyeel koy woowe, mooy “juróom-ñari yoon” yi nekk ci Léwítik 26, te mu doon gis-gis gu njëkk gu William Miller, mi nekk misaalug dëgg-yu njëkk yi ci Adventisme. Dooley mesaj Miller ci 11 ut 1840, am na ndigali ci liggéeyu “Josias” Litch ci 1838 ak 1840. Ci 1863, fondaasyon yooyu dañu leen bàyyi, te “juróom-ñari yoon” daldi nekk misaalu du waaye rekk dëgg-yu njëkk yi yu Millerite yi Philadelphia, waaye itam misaalu fippu Laodise gu Millerisme ci kaw fondaasyon yi. Jaar-jaaru Millerite yi ci malaaka bu njëkk ak bu ñaareel, yor na misaalu “Josias,” bi ñuy delloo ba ci bataaxal bi, ci jaar-jaaru ñetti fukk ak ñeenti junni ñaar-ñeent. Wilu Josias dellu na gannaaw ba ci njibarug buur Saul, te ba noppi ba ci génneeku kèrgëm gi Adventiste bu juróom-ñari fan yi Laodise ci yoonu Dibéer. Wilu Josias ci Ezekiel léegi mu ngi ci yoonu ubbeeku, muy njéexitalug téjjug ñetti fukk ak ñeenti junni ñaar-ñeent.

Dina ñuy wéyal mbir yii ci xët wi ci topp.